

Óbudai Egyetem
Ybl Miklós Építéstudományi Kar
Építészmérnöki Intézet

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

BADACSONY ÉS BADACSONYTOMAJ 1850 ELŐTT ÉPÜLT ÉPÜLETEI

Szerzők: **Szunyog Gabriella**
építészmérnök Bsc. szak, III. évf.

Takács Blanka Flóra
építészmérnök Bsc. szak, III. évf.

Konzulens: **Dr. Nagy Gergely Domonkos PhD**
egyetemi docens

BUDAPEST 2022.
BADACSONY ÉS BADACSONYTOMAJ 1850-IG ÉPÜLT ÉPÜLETEI

**BUILDINGS BUILT BEFORE 1850 OF BADACSONY AND
BADACSONYTOMAJ**

Kézirat lezárásának időpontja: 2022.04.21.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. A Balaton-felvidék építészeti örökségei	3
3. Építészettörténeti kontextus	10
4. Badacsonytomaj története	14
5. Topográfiai kutatás	15
6. Badacsony kiemelkedő örökségeinek térképe	16
7. Kiemelkedő örökségek részletes elemzése	17
8. Az Esterházy Pincegazdaság	32
9. Örökségi és kortárs barokk építészet összehasonlítása	36
10. Összefoglalás	38
11. Irodalomjegyzék	39
12. Ábrajegyzék	40

1. Bevezetés

“Ott álltam Badacsonnak
Lejtőjén a szent helyen,
Hol a regék dalnokának
Áll hajléka a hegyen.
A diófa mely alatt ült
S melytől zengett szép dala,
Terebélyes sátorával
Szent hűsébe csal vala.”

~Garay János: Balatoni kagylók, 1847

Bizonyára mindenki hallott már ilyen-olyan módon Badacsonyról és a badacsonyi borokról. Sok embernek vannak kedves vagy éppen keserűes emlékei a badacsonyi nyarokról, a szőlők végtelen látványától és a Balaton szépségéről. Azonban ahogy telik az idő és változik a világ, vele együtt vesznek el régi értékek, és tűnnek fel újak. A badacsonyi régi, értékes épületek és műemlékek közül sok nem kapott önmagához méltó figyelmet eddig.

Ezt a kutatást az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karának építészmérnök harmadéves tanulóiként készítettük. A tanulmány magja egy Építészettörténet című szabadon választott tárgy keretében íródott közel egy évvel ezelőtt. A téma olyannyira megtetszett nekünk, hogy úgy gondoltuk érdemes lenne tovább dolgozni és TDK-ra vinni. Ebben Dr. Nagy Gergely PhD tanár úr nyújtott nekünk segítséget.

Mindkettőnk szívéhez közel áll a Balaton-felvidék témája, ugyanis ezen a környéken nőttünk fel, erről a vidékről őrizzük legkedvesebb gyerekkori emlékeinket, ezért nagy lelkesedéssel ástuk bele magunkat a témába.

A téma leszűkítése volt a legnehezebb feladat a kutatás során, végül úgy döntöttünk szülőfaluink, Balatonederics és Zánka között közel egyforma távolságra található Badacsony környékét választjuk ki kutatásunk helyszínének. Mindkettőnket szép emlékek kötnek ehhez a vidékhez, hiszen családjunkkal sokat tartózkodtunk itt nyaranta.

Különösen jó élmény volt újra bejárni ezeket az utcákat, a tájházat, a kikötőt, könyvtárat, vendéglátóhelyeket és beszélgetni az itteni segítőkész tősgyökeres lakosokkal, immáron felnőtt

fejjel. Arról nem is beszélve, hogy a bejárásaink során rengeteg gyönyörű, eldugott helyet fedeztünk fel, melyek igazán üdítően hatottak ránk, és kiszakítottak minket a hektikus fővárosi életből. Kifejezetten élveztük a kalandos, megpróbáltató gyalogtúrákat a hegyen, régi megmaradt pincék után kutatva és az elképesztő balatoni kilátást.

A témához kapcsolódó források nagy része 2000 előtt íródott, pedig a mai napokban egyre nagyobb értéknek számítanak ezek a prэшázak. A források egy 10 oldalas ismertető tanulmány megírásához voltak elegek számunkra. A téma mélyebb taglalásához saját kutatásba kezdtünk a jellegzetes badacsonyi hangulatot, a településhez illő szépséget hordozó épületek után. Sokféle témába beleástuk magunkat a tanulmány készítése során, kezdve a Balaton-felvidéki barokk prэшázaktól, a régi kataszteri térképek szerint ma is álló épületek felkutatásáig. Végül az egy nyári hónapon keresztül tartó több száz épület felkutatása után, Badacsony és Badacsonytomaj települések legmeghatározóbb 1850-ig épült, barokk és klasszicista épületeinek bemutatása lett a főirány.

2. A Balaton-felvidék építészeti örökségei

A Balaton-felvidéki barokk prэшházak építészetét nem sokan taglalták eddig. A témában alapvető jelentőségű Vajkai Aurél munkássága. Vajkai Aurél 1903. május 4-én született Kolozsváron, a Pázmány Péter Egyetem Orvostudományi Karán végzett. Életmódkutatással, azon belül a paraszti kultúrával foglalkozott. Veszprémben, utána Keszthelyen helyezkedett el múzeumi gyakornokként, így került a Balaton-felvidéki prэшház építészettel közelségbe. 1987 november 29-én érte a halál, 84 évesen.

(https://hu.wikipedia.org/wiki/Vajkai_Aur%C3%A9l, 2020)

Fontos megemlíteni Dr. Laposa József Badacsony – A magyar borvidékek érdekessége című könyvét, amelyben részlegesen foglalkozik a helytörténettel, kép forrásokat szolgáltat.

A Népi Kultúra sorozatból 3 könyv nyújtott számunkra segítséget az információ gyűjtésben, Ezek közül kettő: A mászókéményes konyhák és a Tetőfedések, Sabján Tibor kezei között íródtak. A Hagyományos falak úgy szintén Sabján Tibor munkája, közösen Buzás Miklóssal.

Prэшházak alaprajza

A Balaton-felvidéken a szőlőtermesztéssel együtt járt a hozzá tartozó épületek megjelenése. Az itt elterjedt típus a földbe vájt ház, ennek elődje a földbe vájt pince, amelyet a kiásásakor előkerülő terméskövekkel boltoztak, majd a kiásott termőtalajjal visszafedték. Ezeket a pincéket a bor feldolgozására, tárolására telepítették első sorban. Építtetője változhatott a jobbágytól a földesúrig.

A Balaton-felvidéki szőlőhegyek épületei nem mutattak egységes képet, alaprajzuk, kialakításuk, megjelenésük több tényezőtől függött. Az első a tulajdonos, aki lehetett nemes, polgár, jobbágy; így például az egyszerű, jobbágyi pince és a mellette levő, nemesi birtokon épült barokk prэшház nem képzett egységes építészeti arculatot.

A másik meghatározó alakító tényező a funkció volt, hiszen gazdasági épületekről van szó. El kell látniuk a bor feldolgozásának fázisait: a préselést, erjedést, tárolást. A prэшház méreteit elsősorban a szőlőprés határozza meg. A helyiségeket nem padlásolták, vagy ha bolthajtásos volt a prэшház, akkor réseket hagytak vagy vágtak bele, hogy elférjen a présgerenda. További meghatározó szempont a szőlőbirtok területe volt. Egy jobbágyi szőlőbirtok 0,25-1 hektár körül mozgott, ehhez nem volt szükséges nagy építményre; egy kicsi pincével el tudták látni a szükséges feladatokat. Elengedhetetlen része volt a prэшházaknak a tűzhely, melyet az

egyik sarkába építettek. Ez a hosszabb ott tartózkodást szolgálta. Amikor a szőlőmunkák úgy kívánták, az egész család ott tudott tartózkodni.

(Vajkai Aurél, 1956; Krizsán András, 2022)

Az egyszerű típusoknak a későbbiekben elkezdődött a bővítése, ekkor olyan présházak jöttek létre, amelyeknek több fajtáját ismerjük. Az épület lehet egy- vagy több szintű, ezen belül egyosztatú, kétosztatú, háromosztatú és négyosztatú.

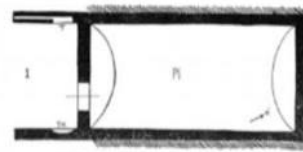
Az egyosztatú épületek fedése lehetett nyeregtető alatti mennyezettel ellátott helyiség, a boltpince, amelyet földdel fedtek le, valamint boltpince, amelyet nyeregtető fed. A kétosztatú épületeknél elforduló típus a nyeregtetővel fedett présház, amelyhez termőtalajjal fedett bolthajtásos pince tartozik, lehet a présház és a bolthajtásos pince közös nyeregtető alatt, valamint lehet a pincéhez mennyezetes présház építve, amelyeket nyeregtető fed. A háromosztatú épületek szobára, présházra és pincére tagolódnak. A négyosztatú épületek szobára, pincére, présházra és istállóra tagolódnak.

Az épületeink lehetnek kétszintesek: a felső szinten helyezkedik el a szoba, konyha és az istálló. Az alsó szinten a pince és a présház foglal helyet. Általában az alsó szint helyiségei boltozatos fedéssel épültek.

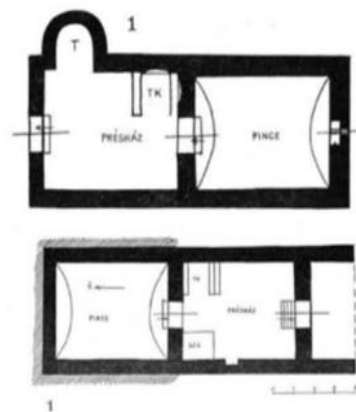
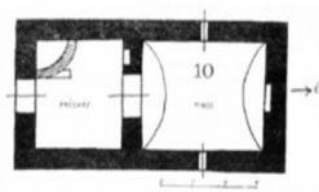
A külső homlokzatalakítás karakteres eszközei voltak az oldaltornác, valamint a présház oldalfalainak meghosszabbítása a bejárat felőli oldalon 1,5-2 méterrel.

(Vajkai Aurél, 1966)

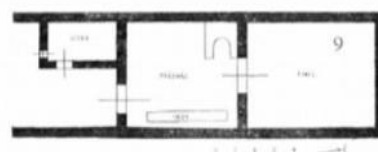
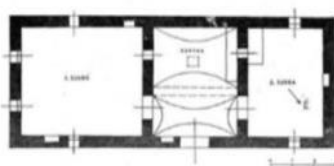
Egyosztatú

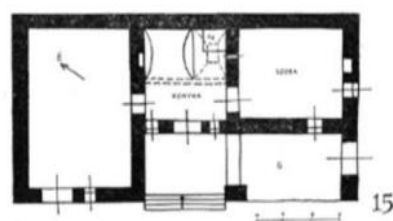
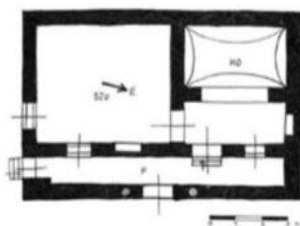
Kétosztatú

Háromosztatú

Négyosztatú

Kétszintes

Építőanyag

A pincéket a korai időkben borona falból készítették. Lazább (pl. löszös) talajok esetében ez a fajta építkezés könnyen kivitelezhető volt, mivel könnyen le lehetett ásni a pincét, általában 1,5-2 méter mélyen tették ezt meg, így az épületeket a mennyezetig földbe süllyesztették. Az így kialakult gödörbe állították bele a fa gerendákat. A jellemzően alkalmazott faanyagok lombos fák voltak. Ezekből nem lehetett hosszú, egyenes darabokat levágni, így szükséges volt több ponton megtámasztani a falat és több ponton függőleges oszlopokat helyezni a falba, amelyekhez rögzítették a gerendákat. A boronák, amelyeket a borospincékhez használtak, nagyjából 60-80 cm magasak voltak.

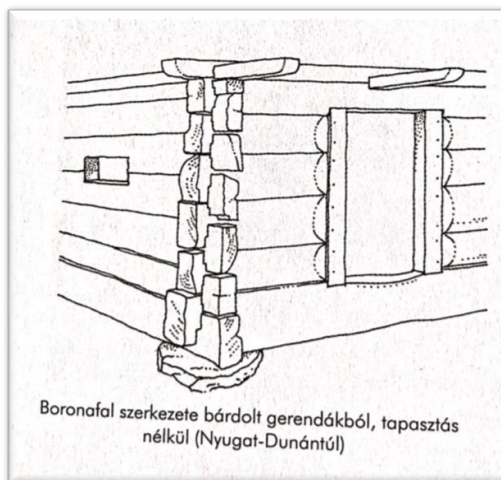
A prэшázak anyaga ettől eltérően lehetett kő és vályogtégla vegyesen is. Általában a támaszfalak készültek kőből, vályogtéglat pedig a csúcsfalhoz használtak. A prэшázak bejáratai rendszerint kicsik: 140x165 cm körül vannak.

Az ablakokat és ajtókat úgy alakították ki, hogy a függőleges oszlopokba vájatokat képeztek, és abba illesztették bele a gerendák laposra faragott végeit. Ezt a megoldást nevezzük zsilipelésnek.

A kő építőanyag a 18. század második felében jelent meg. Ennek történeti oka az volt, hogy a török korszakban kipusztult falvak visszatelepítést

Keresztes boronakötés egy zalai pince sarkán (Felsőlajk, 1971)

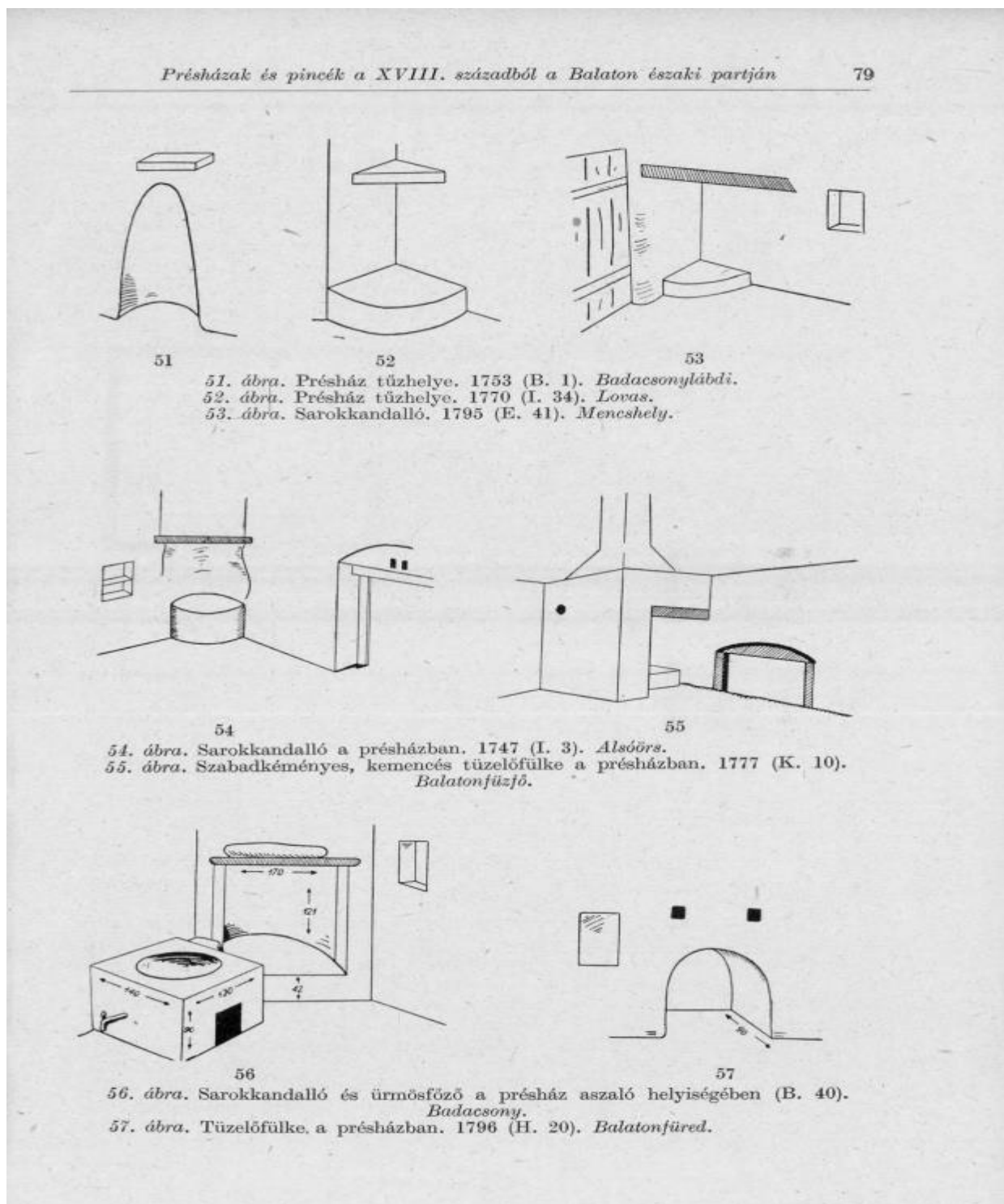
igényeltek, amelyhez katolikus német és magyar telepeseket invitáltak. Az ellenreformáció következtében megindult a plébániák, templomok újjáépítése, új iskolák és templomok létesültek. A meginduló nagy építkezések hatására a faanyag gyorsan fogyó eszközzé vált, valamint a borospincék, prэшázak elkezdtek terjeszkedni egyre feljebb a hegyekbe, így az ott kitermelt kő vette át a fa építőanyag helyét. Ennek következtében az épületek időtállóbbak lettek, nehezebben fogott rajtuk a romlás.

(Sabján Tibor, Buzás Miklós, 2003, 2005)

Tűzhelyek

Mint már említettem a huzamos ott tartózkodásnak feltétele volt a tűzhely. Amely azonban nem érintkezhetett éghető anyaggal, így a tűzhellyel érintkező fal részeket sárral rakták ki, vagy téglával, vályogtéglával kifalazták.

(Sabján Tibor, 2004)

Tarányi Présház

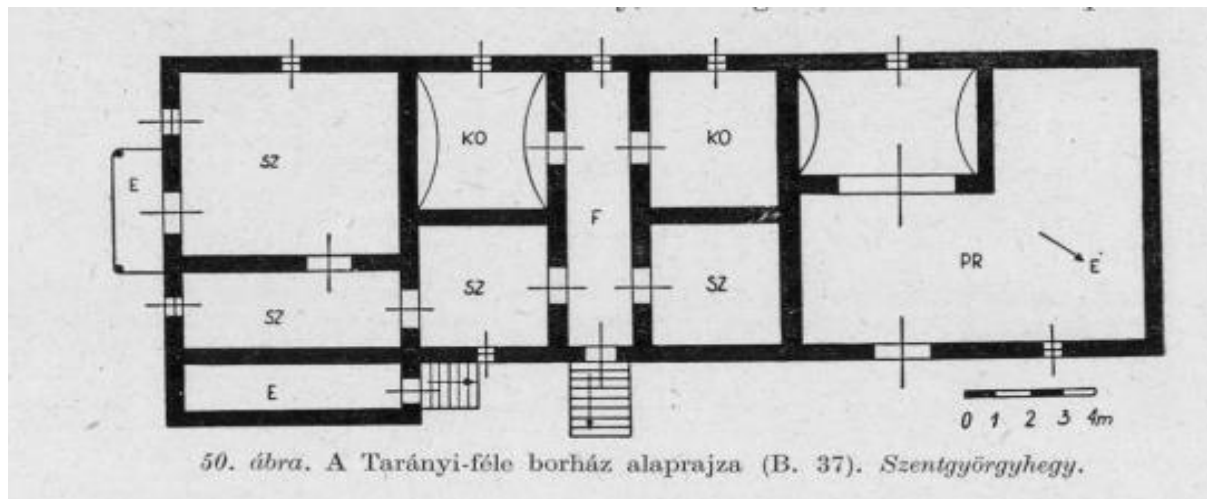
A Balaton-felvidék egyik legszebb emléke a barokk korból származó Tarányi-présház, amely 1780-ban épült. Hegymagason található, pontosabban a Szent György-hegyen. A környék legértékesebb barokk épületének számít.

Homlokzata háromtengelyes, íves oromzatú. Homlokzati díszítőelemei az oromfalon található korabeli kőszobrok, hermapilaszterek, az oszlopos erkély és a Tóthi-Lengyel család címere, akik építtették. A hermapilaszterek Bacchust, Cerest, Dianát és Flórát ábrázolják: ezek mind összefügsbe hozhatók a szőlő művelésével. Oromzata ívelt vonalú, valamint barokk jellegzetességként érvényesül az alá- és fölérendeltség. A tagolás rendjét a két darab kör keresztmetszetű áttört mellvédes köerkély köré szervezték. A homlokzatot sárga színű hóbörcsel vakolták. A nyeregtető jelenleg égetett cseréppel fedett, azonban eredetileg nádfedéssel készült.

A felső szinten a helyiségek között 4 szoba található: a cselédségnek 2, a tulajdonosnak is 2 kiosztásban. Az épületben két konyhát is építettek. A cselédeknek szánt konyha padlásolt volt, míg a tulajdonos konyhája boltívvvel készült. A földszint nagyszobája mögött gazdasági helyiségek helyezkednek el, kétmenetes elosztásban. Ezek mögött helyet kap egy középpilléres istálló is. A pince 26 méter hosszú, kéthajós, dongaboltozatú. A pincszinten külön pálinkafőző helyiséget is építettek, bolthajtással.

(Hegymagas-Telepuleskepi Arculati Kezikönyv.pdf, 2017)

50. ábra. A Tarányi-féle borház alaprajza (B. 37). Szentgyörgyhegy.

A Szent György-hegyen található barokk présházak közül még említésre méltó az Esterházy-présház, amely szálláshelyi funkciót is ellátott az Esterházy birtok szőlőmunkásai számára. Az épület koráról nincs pontos feljegyzés, feltételezhetően a 18. század elején épült meg. Az idő előre haladtával a tetőszerkezet jelenős része elpusztult, csak a tartófalak maradtak meg épen, így teljes körű felújításra szorult.

([Hegymagas-Telepuleskepi Arculati Kezikonyv.pdf](#), 2017)

Sárközy–Marton-présház

A fejlettebb présház építkezés, a paraszt pincéken túl a 18. század második felében indult el. Erre példa a Szent György-hegyen található Sárközy Márton-présház, mely több szintre tagolódik. A két szintes présház felső szintjén található a szoba és a konyha, az alsó szinten pedig a pince és a présház. A hegyoldalba építkezésnek köszönhetően a főhomlokzat emeletes jelleget ad vissza, azonban az alsó szint megtartja a paraszti lakóház formáját. ([hegymagas oroksegvedelmi hatastanulmany.pdf](#), 2016)

3. Építészettörténeti kontextus – jellegzetes barokk minták példákkal

A népies barokk pincék meghatározása során sok problémába ütköztünk, rá kellett ébrednünk, hogy az iskolában tanult példák nem húzhatóak rá egyértelműen az általunk kutatott épülettípusokra. Mivel az épületek díszítése mind a funkciótól vagyoni helyzettől, egyéni ízléstől is függött, érdemesnek tartjuk egy összefoglaló készítését. Ebben a fejezetben a magyarországi barokk templom- és kastélyépítészettől vett díszítések Balatonfelvidéki, egyszerűsített példáit mutatjuk be képek segítségével.

Szalagfonatos mellvéd

Budapest Egyetemi Templom

Tarányi Présház

Oromzat

Budapest Egyetemi Templom

Esterházy Pincegazdaság

Barokk ablakdíszítés félköríves kialakítás

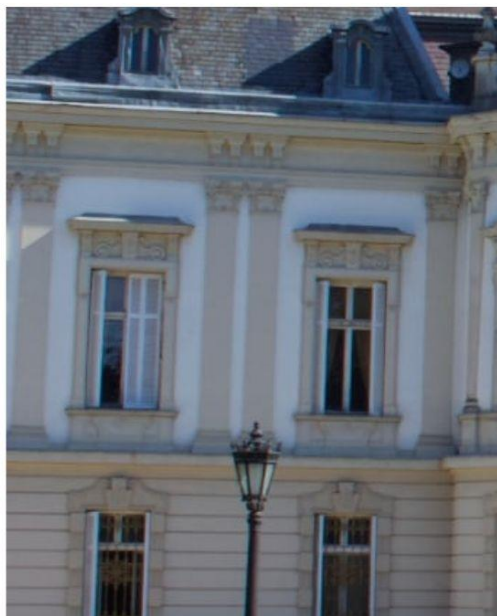

Tatai Plébánia Templom

Malatinszky Préház

Szemöldök dísz

Festetics-kastély Keszthely

Hajlított, tört ívű oromzatok, lezárások

Győr Kármelhegyi Boldogasszony templom

Tarányi Présház

Eger Minorita templom

Barokk kapudíszítés kosáríves kialakítás

Grassalkovich-kastély Gödöllő

Szegedy Róza-ház

4. Badacsonytomaj története

A Kárpát-medencében fekvő, egyedi arculatú badacsonyi borvidék a Balaton északi partján fekszik, Szigliget, Szent György-hegy, Csobánc, Hajagos, Tóti-hegy és a Gulács bazalt-hegyek között helyezkedik el. A Badacsonyi táj sokszínű, akár a domborzatát, éghajlatát vagy talajminőségét tekintjük.

Ezek a vulkanikus tanúhegyek egyedülálló módon alakultak ki, természeti erők formálták jelenlegi kinézetére. A bortermelő vidék szempontjából azért fontosak ezek, mert a bazaltkővé dermedt láva megvédte a talajrétegeket a pusztulástól, ezzel ideális termőföldet biztosítva a híres badacsonyi borok szőlőinek. (Dr. Laposa József, 2020)

A gyönyörű borvidék az elmúlt két évtizedben felvirágzott, azonban fontos megemlíteni, hogy a balatoni nyaralóépítés terjedése, a növekvő ingatlan árak és az új tulajdonosok idegen gondolkodás módja, a minőségi bortermelés kárára válik, és a borvidék értékeit gazdaságtalanul kihasználja a nagyobb profit és a turizmus érdekében. Rengeteg régi, műemlék jellegű épületet alakítanak át vagy rombolnak le befektetés céljából, ezzel megtörve a badacsonyi vidék jellegzetes kulturális örökségét.

Badacsonytomaj a 18. és 19. században:

Ez a lápos, mocsaras környék évszázadokon keresztül egy megközelíthetetlen, „Isten háta mögötti” helynek számított. A II. József korabeli térképeken a Badacsony keleti lejtőjénél nyílt vizet ábrázolnak, amelyet később lecsapoltak, és ennek maradványairól nevezték el a falu határán lévő Halastó-dűlőt. A települést egy darab úttal kötötték össze a külvilággal, a Vásárosok útjával. Ekkoriban a badacsonyi szőlőkultúra jóformán ismeretlen volt még az országban, pedig a bortermelés már sokkal korábban is jellemző volt a településre.

A 18. században Badacsonytomaj az Esterházyk hercegi és grófi ágának birtokában volt, emellett voltak szabad és nemesi birtokok is, mint például a Bogyai, Érdek, Somogyi, Csuzi, Kalmár, gróf Fekete vagy Pápai családok. A pápai pálos rendnek is volt kapás szőlője ekkoriban.

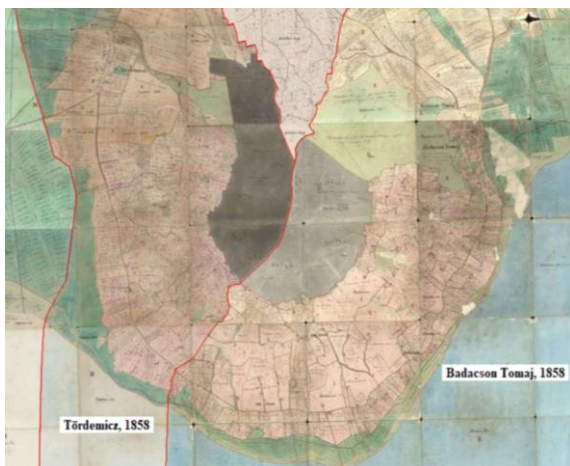
Az 1700-as évekre 300 holdnyira nőtte ki magát a szőlők területe Badacsonytomajon. 1770-re a termelt bor mennyisége jelentősen megnőtt, 2026 akóra. Az 1750-es évekre a szőlőt birtokló zsellérek száma megnőtt, annak ellenére, hogy engedélyhez kötött volt a letelepedésük. A 18. század közepéig Badacsonytomaj zselléreiből és jobbágyokból állt nagyrészt, nagyon kevés volt a nemes. Ebben az időszakban Badacsonytomaj az Esterházy hercegi család joghatósága alá tartozott, a lakosság egymás közti vitáiban a falu színe ítélkezett. (Kalmár László, 1998)

5. Topográfiai kutatás

A régről fennmaradt épületek felkutatását egy topográfiai kutatással kezdtük, segítségül hívva az Arcanum nevű weboldal nyilvános térképeit. Ez az oldal lehetőséget adott arra, hogy megtekintsük és elemezzük a környék kataszteri térképeit és katonai felméréseit a tanulmányhoz szükséges időszakból. Ezen térképek pontossága nem egészen egyezett a műholdképpel, azonban így is rengeteg segítséget adott. A weboldal lehetőséget adott, hogy a műholdképet alátegyük ezeknek a térképeknek és átlátszóra állítva összehasonlítsuk őket.

Ezzel a technikával jelöltünk meg fejenként 250, összesen 500 darab épületet a környéken, amelyek alaprajzilag hasonlítottak a régi térképen szereplőkhöz. Ezek döntő többségéhez nem találtunk képet a térképen, ezért szükséges volt személyesen megkeresnünk minden egyes épületet, amit kijelöltünk térképünkön.

Ennek okán, a 2021-es nyár folyamán több napot kint töltöttünk Badacsonyban az utcákat járva, hol egyedül, hol együtt, de sokszor megesett, hogy barátokkal együtt közösen kerestük a fennmaradt örökségeket. Többször megtörtént, hogy autóval indultunk neki a hegynek, azonban a parkolási lehetőségek hiánya, szűk utcák és meredek terepviszonyok miatt gyalogtúrába torkollott az aznapi keresgélés. Az 500 kijelölt épületből sajnos alig 200 épületet találtunk helyén, ebből körülbelül 80 barokk és klasszicista stílusjegyekkel rendelkező volt, melyből kiválogattuk a véleményünk szerinti legértékesebbeket, melyek megmaradtak eredeti állapotukban vagy kisebb átépítésekkel, de jellemüket megtartották. Összeségében mi sem gondoltuk volna, hogy ennyi új élménnyel gazdagodunk kutatásunk során, ilyen sok új embert ismerünk meg és megbizonyosodunk róla, milyen sokféle problémát meg tudunk oldani, ha úgy hozza a helyzet.

Habsburg Birodalom-Kataszteri térképek (XIX. század) és Magyarország (1782–1785) - Első Katonai Felmérés

6. Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékek térképe

7. Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei

Helyrajzi szám: 899/3

Cím: Badacsonytomaj, a Szőlőhegyi út 12.,

Koordináták: 46°47'51.0"N 17°30'35.9"E

Épült: 1798

Az első épület egy agrár műemlék, amely egyben hordozza a népies és barokk stílust. Badacsonytomajon, a Szőlőhegyi út 12. szám alatt található ez az épület. Az épület 1798-ban épült, nádfedéces csonkakontyos nyeregtetőszerkezettel, mives kéménnyel, a régi barokk prэшázakra jellemző előre ugró oldalfalakkal. A déli homlokzatán négy nyílás jelenik meg, az áthidalók látszólag kisméretű tömör téglából készültek. A felső szellőzőnyílásokat kisebb, kör alakú barokkos vakolatdíszítések emelik ki, ez az ablakok körül is végigmegy, osztást ad a homlokzatnak. A kétszintes épület jelenleg felújítás alatt áll, falai eredetiek. A telken 13. szám alatt található egy másik ház is közvetlen az előbb említett épület mellett, az udvaron pedig több szőlőprés található.

Cím: Badacsonytomaj, Szent Donát út 9.

Koordináták: 46°48'12.5"N 17°30'31.7"E

Helyrajzi szám: 063/8

Épült: Ismeretlen, feltételezhetően 19. századi, később többször átalakították

A Villa Mária egy régi présház, melynek eredeti bazalt támfalai ma is állnak. Az épületet kibővítették az idők során egy terrasszal, és ma egy bárki számára kibérelhető vendégházként funkcionál.

Az épülettömeg egy fejpületből áll, kétszintes. Az alsó régi pinceajtón a vasalatok eredetinek tűntek, a szellőzőnyílás és a régi ablakok helyére a felújítás során műanyag ablakot helyeztek el.

A főhomlokzaton egy nagyobb ablak, a pinceajtó és egy kisebb ablak (rég szellőzőnyílás) jelenik meg, mint fehér vakolatdísszel körbehúzva. A pinceajtó felett egy kosárférfes elem jelenik meg. Fedését tekintve egy felújított nádfevels nyeregtetőt láthatunk. A külső felületképzése újszerű, fakópiros homlokzatvakolat, fehér díszcsíkkal a főhomlokzat és a nyílások körül.

Cím: Badacsonytomaj, Szidónia u. 1.

Koordináták: 46°48'00.3"N 17°30'25.7"E

Helyrajzi szám: 049/19

Épült: 1777

Az épület két traktusból áll, egy pincerészből és egy lakórészből. Érdekessége, hogy a két épületrész nem egy síkban, hanem egy tűzfalal elválasztva, kissé eltolva helyezkednek el egymáshoz képest. Az épület fedése felújított, nádból készült nyeregtető mindkét traktuson. A 2018-as felújítások során megjelentek modern elemek is, mint a tetőablak a nádfedésben, vagy az erkély, kovácsoltvas jellegű erkélyajtóval. A tömör bazaltkő falazat a legtöbb helyen fehér nemesvakolatot kapott, de a keleti oldalon megmaradt látszó felületként.

Cím: Badacsonytomaj, Szidónia út 15. Koordináták: 46°48'00.9"N 17°30'23.5"E

Helyrajzi szám: 049/18

Épült: 1837

Ez a felújított préház egy fejpületből áll, van egy oldalsó hozzáépítése, amely valószínűleg tárolóként funkcionál. Tetejét nyeregtető fedí, oldalfala bazaltból készült. A kétszintes épületnek tömör falas tartószerkezete és négyzetes alaprajza van.

A homlokzat két kisebb felső ablak jelenik meg, a régi préházakra jellemző szellőző nyílásokat idézve. Alatta található az 1837-es évszám, egy szekérkerék homlokzati dísz és a régi szegmensíves pinceajtó. A pinceajtó vasalata eredetinek tűnik és az ács munkájú ajtó is régebben készülhetett, felette jellegzetes barokk szegmensíves vakolatdísszel. A főhomlokzat teljesen fehérre van vakolva, a nyílások szintén fehér vakolatdíszcsíkokkal emelkednek ki a homlokzat síkjából.

A felújítás során kicserélték a tetőszerkezetet, az ablakokat és rendbe hozták a homlokzatot is.

SZEGEDY RÓZA HÁZA

Cím: Badacsonytomaj, Kisfaludy Sándor u.
17, 8261

Helyrajzi szám: 039/11

Épült: 1790

Szegedy Róza családjának késő barokk stílusú présháza egytraktusú épület. Két kéménnyel, árkádos hosszhomlokzattal és egy kiugró íves erkéllyel rendelkezik. Szimpla nádból készült nyeregtető a fedése, íves kiugratással lekövetve az erkély formáját. Fa zsalus felújított ablakok találhatók az épületen,

jellegzetes, barokk, szűk nyílások az oromhomlokzaton, vakolatdíszekkel kiemelve. Az épület több helyen játszik az aszimmetriával, az oromhomlokzaton a tornác nyílása ablakos íves, míg a másik kettő ablak egyenes szemöldökű. Ugyanitt egy emelettel lejjebb, egy szinte véletlenszerűen elhelyezett nyílás helyezkedik el. A hosszhomlokzaton ez a játék a kiugró tornácrészletben nyilvánul meg.

Mezőszegedi Szegedy Ignác királyi tanácsos építette a házat 1796 környékén Badacsonyan. Jellemző barokk vonás az árkádos tornác, a falfelületein höbörcsös vakolat, a nyílások tornácok íveinek keretezése fehér vakolat szalaggal, valamint kosáríves árkádok. Az épület 9x19 m alapterületű.

Az épületben megtalálható helyiségek között van szoba, szabadkéményes konyha, kamra, padlásolt présház és padlástan aszaló, ahol régi típusú sarokkandallót helyeztek el. A présház alsó szintjén boltíves pince és konyha helyezkedik el, az emeletén pedig egy hosszanti oldalon végigfutó, félköríves, árkádos tornácot találunk egymást követő négy szobával. Ahhoz képest, hogy a Szegedy Róza ház egy előkelő család épülete, a népi építkezés stílusa megjelenik az összképében. Vidéki tervezőkre és mesterekre utalnak a tornác árkádjainak méretbeli különbségei. (Kalmár László, 1998; Vajkai Aurél, 1956)

Az épület fel van újítva, jelenleg népszerű látogatóközpontként üzemel.

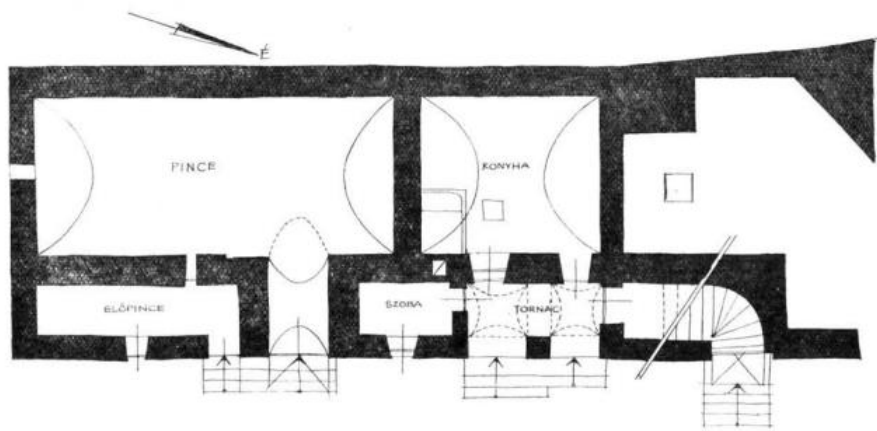

SZEGEDI RÓZA HÁZ, BADACSONY

56.kép

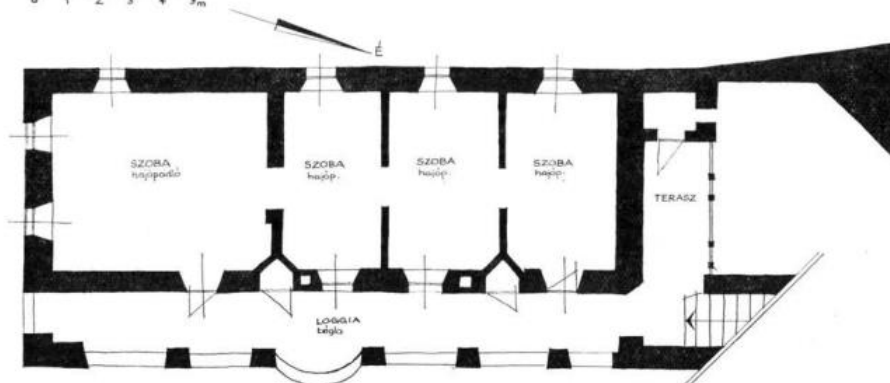
FÖLDSZINTI ALAPRAJZ M=1:100

0 1 2 3 4 5 m

EMELETI ALAPRAJZ M=1:100

0 1 2 3 4 5 m

KÁLY-FÉLE VINCELLÉRHÁZ

Cím: Badacsonytomaj, Szőlőhegyi u. 3.

Helyrajzi szám: 878

Épült: 1827

Egy eldugottabb szűk utcácskában találtunk rá a Kály-féle vincellérházra. Az épület már többször fel lett újítva, arculatát azonban hűen megőrizte az idők során. A két szintes nyeregtetős épület oromfalán egy jellegzetes szellőzőnyílás található, két ablak és egy régi, valószínűleg eredeti vasalattal rendelkező pinceajtó.

Népies barokk stílusban fehér vakolatdísszel emelték ki a nyílásokat, az ablakokat kicserélték a felújítás során, ezek az 1957-es kép alapján is hasonló, pallótokos ablakok lehettek. A homlokzatot nemrég újították fel, a tartószerkezet anyaga sehol nem látszik. A fényképek a következő években készültek az épületről: 2021, 2009, 2021, 1957

Helyrajzi szám: 1317/2

Az épület egy épülettömegből áll, amely feltételezhetően több részre osztott. Téglalap alakú alaprajzzal és egy szinttel rendelkezik. Hozzáépítés nem tartozik hozzá, teherhordása hosszfőfalas.

A téglalap alaprajzú épület hosszanti oldalán található a bejárat, amelyet egy 90 x 160 cm ajtó képez. Ezen az oldalon található ezen kívül még egy ablak. A további oldalakhoz a területi adottságok miatt nem volt hozzáférésünk.

Szerkezetét tekintve falas épület, teherhordása hosszanti irányú. Feltételezhetően vályogtéglából készíthették a tartófalak vastagságából következően. A nyílászárók fából készültek fém vaslattal, valamint az azokat erősítő áthidalók is fából készültek. A bejárat ajtó, feltételezhetően eredeti állapotában megmaradt. A falakat fehér színű höbörcsös vakolattal fedték be. Az épület nyeregtetőjét náddal fedték le, az oromdeszkát kovácsoltvas retesszel rögzítették.

Cím: Badacsonytördemic Római út 239.

Az épület egy tömegből áll, amely feltételezhetően több részre osztott. Téglalap alakú alaprajzzal és kettő szinttel rendelkezik.

Egy téglalap alaprajzú hozzáépítés csatlakozik az épülethez, amely feltételezhetően valamilyen tároló funkciót tölt be, teherhordása hosszfőfalas. Az épület félig a földbe süllyesztett. Feltételezhetően először a borkészítés igényeit kihasználva épült meg, majd a lakófunkció a későbbiekben, egy plusz szint ráépítésével lett kielégítve.

Az épület 1833-ban épült, késő barokk stílusban. Erről árulkodik a homlokzati osztás. Az oromzaton megjelenik a vakolatcsíkkal való tagoltság, 3 részre osztja a főhomlokzatot. Valamint a főhomlokzaton vakolatdíszként belevéssett építés, vagy hozzáépítés évszáma.

Az épület tetőfedése nem eredeti, a nyeregtető fedése napjainkban történhetett égetett cserép felhasználásával. Az épület felületképzése sima fehér színű vakolat.

Az épülethez 3 bejárat tartozik. A melléképülethez, a pincéhez, valamint a felső szinthez külön bejárat tartozik. A szintek, hozzáépítések nem állnak belső összeköttetésben feltételezhetően. Az oromfalon két ablak található, amely az első szinthez kapcsolódik. A hosszanti oldalon az utca felől még 3 ablak kapcsolódik a felső szinthez.

Szerkezetét tekintve falas épület, teherhordása hosszanti irányú. Feltételezhetően vályogtéglából készíthették a tartófalak vastagságából következően.

Cím: Badacsonytomaj Radnóti Miklós u. 3.

Az épület egy épülettömbből áll, amely feltételezhetően több részre osztott. Téglalap alakú alaprajzzal és egy szinttel rendelkezik. Felépítménye nincsen, hozzáépítés nem tartozik hozzá. Az épületet nádfedésű nyeregtető fedí. A téglalap alaprajzú épület hosszanti oldalán található a bejárat. Ezen az oldalon található ezen kívül még 3 kisméretű ablak. Az épülethez földfedésű pince tartozik, amely az épület hosszanti oldalához kapcsolódik be. A főhomlokzaton egy ablak található.

Szerkezetét tekintve falas épület, teherhordása hosszfőfalas. Feltételezhetően termésköböl készíthették.

A nyílászárók cserére kerültek. Az épület belsejébe nem volt lehetőségünk bemenni, így információink belső szerkezetekről nincsenek. A falakat fehér színű vakolattal fedték be. A tetőfedést náddal végezték el, ezzel megtartva az eredeti jelleget.

Badacsonytördemic Herczeg Ferenc utca 14.

Az épület két épülettömbből áll, amely feltételezhetően több részre osztott. Téglalap alakú alaprajzzal és egy szinttel rendelkezik. Felépítménye nincsen, hozzáépítés nem tartozik hozzá. Az épület nyeregtetejét égetett cserépfedésel oldották meg. A falakat sárga színű höbörcsös vakolattal fedték be. A téglalap alaprajzú épület hosszanti oldalán található a bejárat, amelyet egy 160 cm körüli fából készült fém vasalattal erősített ajtó képez. Ezen az oldalon található ezen kívül még egy ablak. A nyílászárók fából készültek, valamint az áthidalók is fából készültek. A bejárat ajtó feltételezhetően eredeti állapotában maradt meg.

Szerkezetét tekintve falas épület, teherhordása hosszfőfalas. Feltételezhetően terméskő falazattal készülhetett a lepattogzó vakolat alatt megmutatkozó szerkezetből következően.

Cím: Badacsonytördemic Herczeg Ferenc utca 14.

Az épület egy tömegből áll, amely feltételezhetően több részre osztott. Téglalap alakú alaprajzzal és egy szinttel rendelkezik. Felépítménye nincsen, hozzáépítés nem tartozik hozzá. Az épület fedése megsemmisült. Feltételezhetően cserépfedésű nyeregtetővel fedték le. A falakat sárga színű vakolattal fedték be. A téglalap alaprajzú épület hosszanti oldalán található a bejárat, amelyet fa áthidalókkal erősítettek meg. Sajnos a többi oldalról az épületet benövő növényzet miatt nem tudtunk dokumentációt készíteni.

Szerkezetét tekintve falas épület, teherhordása hosszanti irányú. Feltételezhetően terméskőből készíthették a tartófalak vastagságából, valamint a lepattogzott vakolat mögötti falazatból ítélve. A nyílászárók fából készültek, valamint az áthidalók is fából készültek. Az ablakok is fából készültek, kovácsoltvas erősítéssel, pipapántos vasalattal.

MALATINSZKY - VILLA

Badacsonytomaj, Kisfaludy Sándor u., 8261

Az épület egy tömegből áll, amely feltételezhetően több részre osztott. Téglalap alakú alaprajzzal és két szinttel rendelkezik. Szerkezetét tekintve falas épület, teherhordása hosszanti irányú.

Az épület hosszanti homlokzata két részre tagolódik, az emeleten azonos osztású íves ablakok, a földszinten azonos ível rendelkező díszítések és nyílások jelennek meg. A homlokzaton a két szint fehér vakolat sávval határolódik el egymástól. A főhomlokzaton hasonlóan a hosszanti homlokzathoz megjelennek ezek a motívumok, itt azonban a nyeregtető miatt kialakult oromfal miatt 3 részre osztódik a felület, amely elválasztását fehér vakolatsávokkal érzékeltetik. A nyílászárók fából készültek, azonban az ezeket kicserélték. A falakat szürke színű dörzsölt vakolattal fedték be.

KISFALUDY-HÁZ

Cím: Badacsonytomaj, Kisfaludy Sándor u. 28,

Az épület egy tömegből áll, amely két szintre: emelet + pince osztódik.

Az épületet nádfedésű nyeregtető fedí.

Szerkezetét tekintve falas épület, teherhordása hosszanti irányú.

A nyílászárók fából készültek, valamint az azokat erősítő áthidalókhoz is fa anyagot használtak.

A bejáratú ajtó, feltételezhetően eredeti állapotában megmaradt.

A falakat fehér színű hűbörösös vakolattal fedték be. Az épületbe nem volt lehetőségünk bejutni, így a belső felületképzésekről, szerkezetekről nem tudtam információt feljegyezni. A tetőfedést náddal végezték el.

8. Az Esterházy Pincegazdaság

Cím: Badacsonytomaj, Muskotály u. 1.

Koordináták: N 46° 47,243' E 17° 29,845'

Az Esterházy Pincegazdaság épületegyüttese jellegzetes barokk vonásaival kiemelkedik Badacsony műemléképületei közül, csakúgy, mint a Szegedy Róza-ház.

Magát az épületet az 1800-as évek elején építette az Esterházy család. Az L alaprajzú épületekben helyet kapott istálló, lakás és bortermeléssel kapcsolatos épületrész is.

A szőlőgazdaság borait már az 1930-as években is palackozták manufaktúrális viszonyok között. Ekkoriban naponta átlagosan 2000 palackot töltöttek meg a híres borral, amelyből vasúttal exportáltak Csehszlovákiába, Ausztriába, Svédországba és Amerikába is.

1949-ben államosították az üzemet, először a hercegtől származó rendszerekkel indult újra a borgyártás, majd a kis teljesítményű üzemből megalakult a Badacsonyvidéki Pincegazdaság Badacsonyi Palackozó Üzem. Érdekesség, hogy a gazdaságba kerülő fehér és kékszőlő feldolgozását a zánkai pincészetben végezték.

1960 után kezdték meg a fejlesztéseket, ennek hatásaként 1980-ra már évi 42 ezer hektoliter bort tudtak palackozni.

A gazdaság téglalapot alkotó barokk stílusú épületegyüttes, belső udvarral. Több hozzáépített épületrészből áll, sokféle stílus jelenik meg rajta, amely a kisebb-nagyobb hozzáépítések hozadéka. Esztétikai szempontból elhanyagolt, lepusztult és nincsen karbantartva. Az üzem jelenleg zárva van, több éve semmiféle funkciót nem lát el, egyre jobban pusztul le. (Kalmár László, 1998)

Az alábbi fotók a 2021-es és az 1957-es állapotokat mutatják.

A tető azbeszt palából készült csonka kontyolt nyeregtető, de láthatunk trapézlemez félnyeregtetőket is a hozzáépítéseknel. Nyílászáróit tekintve, felújításkor az ablakokat kicserélték fémből készült szerkezetekre, fából és fémből készült ajtókra, legtöbb helyen fémráccsal szerelték fel őket. A bütühomlokzat fehér vakolatot és sárga vakolatdíszeket kapott a nyílások körül, kiemeli az épület traktusainak osztását, ezzel is sugallva az alapincézett épület ipari jellegét.

Az épületegyüttes jelenlegi állapota igencsak elszomorító, úgy gondoljuk egy ilyen fontos műemléknek nem szabadna elvesznie az idők során.

Az épület sürgősen felújításra szorul, azonban félő, hogy ez csak teljes átalakítással fog a jövőben megtörténni, tekintve a jelenlegi ingatlanpiaci értékét egy badacsonyi teleknek.

Azonban ha felújításra kerülne sor, mindenképpen érdemes lenne megőrizni a homlokzat eredeti formáját és a pincészet gerincét adó boltozatokat.

Jelenleg felújítás után jól működhetne múzeumként és látogatóközpontként, hagyományos badacsonyi borkészítés lépéseinek elsajátítását oktathatnák az ide látogatóknak, ezzel a helyieknek munkalehetőséget adva, megőrizné az épület eredeti hivatását, valamint kiszolgálná az egyre növekvő turizmust egy nyílt műhellyel és borkostolási lehetőséggel.

9. Utóélet: Örökségek és mai modern barokk építészet összehasonlítása

Badacsonytomaj és Badacsony területén a mai napig igyekeznek megőrizni a népies barokk arculatot, azonban ez sokszor túlzó elemekkel teszik mind a felújításnál, mind az új épületek homlokzatainak tervezésénél.

Ha összehasonlítjuk a régi Badacsonyi préházak finom barokkos vonásait a kortárs épületekével, a különbség szembetűnő. A legérdekesebb talán a Badacsonytomaji Önkormányzat épületének tájházzal való kontrasztja.

A hivalkodó, stíluskeverő, barokkos oromzatú modern épület, a régi népies barokk tájház fölé magasodik. Míg a tájház a maga nyugodt, visszafogott tömegével és népies kéményével, díszítőelemeivel belesimul a Badacsonyi tájba, addig az Önkormányzat épülete feltűnően és kihívóan kiemelkedik mögüle, a rendezetlen építészeti elemeivel, zavarbaejtően hivalkodó homlokzataival.

Véleményünk szerint a tájházat nem kellett volna körbeépíteni, ugyanis “beszorult” a modern és stílusutánzó épületek sokasága közé, amíg régen a badacsonyi szőlőtőkék vették körül, kiemelve annak egyedi szépségét.

Vannak olyan házak, amelyek igyekeztek igazodni Badacsony arculatához, hosszú árkádsorával ez az épület a Szegedy Róza házat juttatja eszünkbe és tengelyes jellegével, harmonikus elrendezésével a népies barokk stílust jeleníti meg. Arányossága és visszafogott szépsége megidézi Badacsony arculatát. De ez valóban csak egy idézet. Ha az árkádok mögé nézünk, a nyílászárók szervesen kapcsolatát látjuk a főhomlokzattal. A kiemelt középtengely mögött például nem bejárat, hanem ablak található. Így kiderül, hogy a tervezők gondolkodása valójában nem követte a történeti építészet racionalitását, a történeti formát kissé öncélúan, a ház egészéhez szervesen illeszkedően idézték meg.

Akadnak családi házak, amik a régi barokk kastélyok erőteljes barokkos oromzatát igyekeznek megidézni, azonban rossz arányai és az ezekkel történt homlokzati szerkesztés miatt túlzottan erőltetettnek hat. A családi házakra jellemző udvaros környezet túlságosan szűk egy ilyen hivalkodó oromzathoz képest.

Ez az épület határozottan aránytalan, az ablakok és nyílászárók túl zsúfoltan vannak elhelyezve a homlokzat felületéhez képest. Igyekszik beolvadni a badacsonyi környezetbe, de egy utca szélén álló háznak nincs tere kiemelkedni, inkább összeszűkítettnek, nyomottnak tűnik a homlokzata.

A következő épület önmagában álló, van tér a kiemelkedésre, azonban a nyílászárók díszítései nincsenek kialakítva, szinte üresnek tűnik a homlokzat. Anyaghasználat szempontjából feltűnő a hatalmas vasbeton lemez használata. Díszítése visszafogott, már-már túlzottan is méretéhez képest.

10. Összefoglalás

A tanulmányunk készítése során rá kellett jönnünk, hogy a hegyvidék arculatát erősen formáló pincék, épületek igen csak megfogyatkoztak. Szomorúsággal tölt el bennünket a tudat, hogy a folyamatos átépítéseknek, állagromlásoknak következtében meglehet, hogy a következő generációk már nem ugyanabban az értékes, szép környezetben fognak felnőni, mint mi.

A tanulmányunk rávilágít erre a problémára miszerint az örökségvédelem Badacsony területén nagyobb hangsúlyt érdemelne. Kutatásunk egyelőre egy pár tíz oldalas dokumentumból áll, azonban ezzel még nem tekintjük lezártnak a témát.

Az Esterházy Pincegazdaság is nagy hatást gyakorolt ránk, tanulmányunkban külön fejezetben ismertettük az épületet. A fejezetben kiderült az épület jelenlegi állapota, amely nagyobb volumenű restaurálást igényel. Több beszélgetés lefolyt közöttünk ennek a megtervezéséről.

Reméljük, hogy a későbbiekben még lesz lehetőségünk ezeket mind megvalósítani és reméljük az eddigi kutatásunk a témában bárkinek hasznos lehet az épület értékeinek felismerésében, megóvásában.

“S, ím kibukkan sima tükrén

Háromszínű lobogó

Mint egy óriás hattyú

Tör felém a gőzhajó.”

~Garay János: Balatoni kagylók, 1847

11. Irodalomjegyzék

- Garay János (1847) Balatoni kagylók; Letöltve: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Verstar-verstar-otven-kolto-osszes-verse-2/garay-janos-8CDF/kisebb-koltemenyek-1828-1853-8CE4/balatoni-kagylokbol-9011/> (Utolsó letöltés: 2022/01/20)
- Dr. Laposa József (2020) Badacsony, a magyar borvidékek ékessége. Budapest, Aduprint Kft. 7 p. ISBN 978 615 00 9644 5
- Kalmár László (1998) Badacsonytomaj története. Badacsony, Badacsonytomaji Önkormányzati Hivatal. 21-25 p. ISBN 963 034 9019
- Wikipédia (2020) Vajkai Aurél; Letöltve: https://hu.wikipedia.org/wiki/Vajkai_Aur%C3%A9l (Utolsó letöltés: 2022/02/03)
- Vajkai Aurél (1956) Présházak és pincék a XVIII. századból a Balaton északi partján. Ethnographia 67. évf. p. 181. – p. 232. ISSN ismeretlen
- Vajkai Aurél (1966) A Balaton északi partjának présházai; Letöltve: <https://docplayer.hu/5489591-A-balaton-eszaki-partjanak-preshazai.html> (Utolsó letöltés: 2022/02/15)
- Sabján Tibor, Buzás Miklós (2003, 2005) Hagyományos falak. Budapest, Terc. pp. 26 – 116 ISBN 963 86303 5 3
- Sabján Tibor (2004) A mászókéményes konyha. Budapest, Terc. pp. 43 – 99 ISBN 978 963 86303 4 5
- Hegymagas TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV (2017); Letöltés: [Hegymagas-Telepuleskepi_Arculati_Kezikonyv.pdf](#) (Utolsó letöltés: 2022/02/20)
- Kulturális örökségvédelmi hatástanulmány (2016); Letöltés: [hegymagas_oroksegvedelmi_hatastanulmany.pdf](#) (Utolsó letöltés: 2022/02/22)

12. Ábrajegyzék

2. oldal: Boros hordók: saját fotó 2021

3. oldal: Krizsán András, Somogyi Győző (2022) A Balaton-felvidék tájba simuló népi építészet. Budapest, Cser Kiadó. IBSN 978 9632 7868 9 6

5. oldal – Balatonfelvidéki látkép madártávlatból Letöltés:

<https://csodalatosborok.hu/hirek/balatonfured-csopak/a-balaton-felvideki-aszofu-orszagos-jelentosegu-muemlekektol-hemzseg/>

6. oldal - Présházak alaprajzainak alakulása Vajkai Aurél (1966) A Balaton északi partjának présházai; Letöltve: <https://docplayer.hu/5489591-A-balaton-eszaki-partjanak-pres hazai.html>

7. oldal - Sabján Tibor, Buzás Miklós (2003, 2005) Hagyományos falak. Budapest, Terc.

ISBN 963 86303 5 3

8. oldal - Tűzhelyek alakulása Vajkai Aurél (1956) Présházak és pincék a XVIII. századból a Balaton északi partján. Ethnographia 67. évf. 232. ISSN ismeretlen

9. oldal - Tarányi Présház – <https://www.origo.hu/itthon/20200807-neha-azt-erzem-vart-rank-ez-a-hely-taranyipince-hegymagas.html>

Tarányi Présház alaprajza - Vajkai Aurél (1956) Présházak és pincék a XVIII. századból a Balaton északi partján. Ethnographia 67. évf. p. 78. ISSN ismeretlen

10. oldal – Esterházy – présház Letöltés: [hegymagas_oroksegvedelmi_hatastanulmany.pdf](#)

Sárközy - Marton présház Letöltés: [Sárközy-Marton présház, Hegymagas, Szent György-hegy \(tanyamuzeum.hu\)](#)

11. oldal – Budapest Egyetemi Templom Letöltés:

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kisboldogasszony-templom_\(Budapest_V._ker%C3%BClet\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kisboldogasszony-templom_(Budapest_V._ker%C3%BClet)) / https://pestbuda.hu/cikk/20200907_atadtak_a_meguult_egyetemi_templomot

Tarányi Présház Letöltés: <https://www.origo.hu/itthon/20200807-neha-azt-erzem-vart-rank-ez-a-hely-taranyipince-hegymagas.html>

Esterházy Pincegazdaság – Saját fotó

12. oldal – Tatai Plébánia Templom Letöltés: <https://miserend.hu/templom/599>

Festetics - kastély Letöltés: <https://likebalaton.hu/telepules/keszthely/hireink/a-keszthelyi-kastely-a-fo-helyszine-a-netflix-uj-fantasy-sorozatanak-187804/>

Malatinszky Présház – saját fotó

13. oldal – Győr Kármelhegyi Boldogasszony Templom Letöltés:

<https://miserend.hu/templom/135>

Eger Minorita Templom Letöltés: <https://mapio.net/pic/p-43230522/>

Tarányi Présház – <https://www.origo.hu/itthon/20200807-neha-azt-erzem-vart-rank-ez-a-hely-taranyipince-hegymagas.html>

14. oldal – Grassalkovich Kastély Gödöllő Letöltés: <https://mapio.net/pic/p-43230522/>

Szegedy Róza – ház – Saját fotó

16. oldal: Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékek térképei: saját ábrák 2022

15.oldal- Habsburg Birodalom-Kataszteri térképe (XIX. század) és Magyarország (1782–1785) - Első Katonai Felmérése.

Letöltés:<https://maps.arcanum.com/hu/map/cadastral/?bbox=1946425.0015205743%2C5908501.740951303%2C1954011.3765778781%2C5913833.223674195&map-list=1&layers=3%2C4>

<https://maps.arcanum.com/hu/map/firstsurvey-hungary/?bbox=1946425.0015205743%2C5908501.740951303%2C1954011.3765778781%2C5913833.223674195&map-list=1&layers=147>

17. oldal- Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

18. oldal- Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

19. oldal- Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

20. oldal- Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

11. oldal- Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

22. oldal- Szegedy Róza Ház alaprajza - Vajkai Aurél (1956) Présházak és pincék a XVIII. századból a Balaton északi partján. Ethnographia 67. évf. p. 78. ISSN ismeretlen

Szegedy Róza Ház: saját fotó 2021

23.oldal- Szegedy Róza Háza 1957- Lechner Tudásközpont, Dokumentációs Központ / Fotótár, Állomány. Letöltés: <http://fototar.lechnerkozpont.hu/foto/3808>

Szegedy Róza Ház: saját fotók 2021

24. oldal- Kálly-féle Vincellérház 1957- Lechner Tudásközpont, Dokumentációs Központ / Fotótár, Állomány. Letöltés: <http://fototar.lechnerkozpont.hu/foto/3819>

Kálly-féle Vincellérház 2009- Letöltés: <http://www.muemlekem.hu/muemlek/show/9582>

Kállly-féle Vincellérház: saját fotók 2021

25. oldal- Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

26. oldal- Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

27. oldal: Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

28. oldal: Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

29. oldal: Badacsony épített öröksége, veszélyeztetett és fő kulturális értékei: saját fotók 2021

30. oldal- Malatinszky-kúria 1957- Lechner Tudásközpont, Dokumentációs Központ / Fotótár, Állomány. Letöltés: <http://fototar.lechnerkozpont.hu/foto/3810>

Malatinszky-kúria 1957- Lechner Tudásközpont, Dokumentációs Központ / Fotótár, Állomány. Letöltés: <http://fototar.lechnerkozpont.hu/foto/3811>

Malatinszky-kúria: saját fotók 2021

31. oldal- Kisfaludy Sándor présháza 1957- Lechner Tudásközpont, Dokumentációs Központ / Fotótár, Állomány. Letöltés: <http://fototar.lechnerkozpont.hu/foto/3809>

Kisfaludy Sándor présháza régi fotók- Letöltés: <http://www.kisfaludyhaz.hu/hu/media/anno-es-most-a-kisfaludy-hazrol-a-kezdetektol-napjainkig-2.html>

33. oldal- Esterházy Pincegazdaság 1957- Lechner Tudásközpont, Dokumentációs Központ / Fotótár, Állomány. Letöltés: <http://fototar.lechnerkozpont.hu/foto/3821>

Esterházy Pincegazdaság régi fotója – saját fotó Badacsonytomaj tájházának fotógyűjteményéből

Esterházy Pincegazdaság: saját fotók 2021

34. oldal: Esterházy Pincegazdaság: saját fotók 2021

35. oldal: Esterházy Pincegazdaság: saját fotók 2021

36. oldal: Badacsonytomaji Önkormányzat épülete és a tájház: saját fotók 2021

37. oldal: Badacsonytomaji Önkormányzat épülete és a tájház: saját fotók 2021